

ความเป็นครูในสังคมปัจจุบัน

นายสุเทพ อัตถากร

รัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัย

ในโอกาสที่ผมได้มาเยี่ยม มศว.สงขลา ทางคณะศึกษาศาสตร์ได้ขอบทความเพื่อนำในวารสารของคณะ ฯ ซึ่งผมก็ได้รับปากว่า จะเขียนให้เกี่ยวกับเรื่อง “ความเป็นครูในสังคมปัจจุบัน” โชคดีที่ผมมีอาจารย์ชาติรี สุวรรณ นักการศึกษามือดีได้ช่วยกรุณาให้ความรู้แก่ผมดังต่อไปนี้

1. ครูคือปูชนียบุคคล

ครู จัดว่า เป็นปูชนียบุคคลที่ได้มีโอกาสช่วยชาติบ้านเมือง ช่วยสร้างรากฐานของสังคม ดังจะเห็นได้ว่า สภาพสังคมไทย ยังคงสภาพที่แข็งแกร่งมั่นคง มิได้แตกสลายเลวร้ายยิ่งไปกว่านี้ ก็เพราะอาณิสต์แห่งความดีของครูนั่นเอง แม้จะถูกกระทบจากวิกฤตการณ์ทางศีลธรรมของคนในสังคมบ้าง แต่ในแวดวงของครูจำนวนกว่า 600,000 คน ส่วนใหญ่ ครูยังเป็นผู้ตั้งอยู่ในความดีงามมากที่สุด ยังคงความถูกต้องดีงามในการกิจหลักของครูด้านการสั่งสอนอบรมอยู่อย่างเหนียวแน่น

ภาพลักษณ์ความเป็นครูในสังคมปัจจุบัน คือความเป็นครูผู้เพียบพร้อมไปด้วยจรรยา มารยาท อันดีงามเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ มีความเสียสละสูง อุทิศเวลาส่วนตัวเพื่อศิษย์และงานการศึกษา เพื่อความเป็นเลิศในด้านการเรียนการสอน จวบจนบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาคุณภาพทรัพยากรมนุษย์

เคยได้ฟังมาว่า มีเรื่องจริงเรื่องหนึ่งในอดีตซึ่งสะท้อนภาพให้เห็นความเป็นปูชนียบุคคลของครูโจรปล้นรถโดยสารที่วิ่งประจำทางระหว่างลพบุรีกับลำนารายณ์ ซึ่งมีครูโดยสารไปด้วย และเป็นประเพณีนิยม โจรต้องกวาดทรัพย์สินมีค่าของผู้โดยสารทุกคน แต่เมื่อมาถึงคุณครูผู้นั้น ครูบอกว่า “เป็นครู” โจรขอดูบัตรประจำตัว ครูก็ควักบัตรครูสภาให้ดู เมื่อโจรแน่ใจว่าเป็นครูก็เอ่ยปากว่า “ครูเราไม่ทำ” โจรไม่แตะต้องครูแม้แต่หน่วย....

คณะศึกษาศาสตร์ซึ่งกำลังผลิตจะต้องสำรวจตนเองและถามตนเองว่า ทำอย่างไร ครูในปัจจุบันจึงจะเป็นพลังสำคัญของความถูกต้อง ความดีงาม เป็นแบบฉบับสมกับปูชนียบุคคล

2. สังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

สังคมในปัจจุบันเป็นสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และรุนแรงเป็นอย่างมาก ซึ่งมีผลกระทบต่อครูโดยตรง การศึกษาเฉพาะในโรงเรียนไม่สามารถจะปรับตัวได้ทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปรวมทั้งสถานภาพของครูในสังคมก็เป็นส่วนหนึ่งที่ได้รับผลกระทบดังกล่าว อาชีพครูจึงถูกมองไปว่าเป็นอาชีพที่ด้อยกว่าความโอ้อ่าแห่งอำนาจ และเงินตรา คนในสังคมให้ความสำคัญของเงินตรามากกว่าความเป็นครู

เป็นเครื่องบ่งชี้ให้เห็นว่า ความเจริญด้านอื่น ๆ มากกว่าความเจริญทางจิตใจ ความเคารพเชื่อมั่นในตัวครูเสื่อมถอยลงไป ตัวอย่างในเรื่องนี้ได้จากการเลือกตั้งผู้แทนราษฎรที่ผ่านมา คนในสังคมมีความสัมพันธ์กับหวัะแ่นมากกว่าคำแนะนำของครูดังแต่ก่อน

ความเป็นครูในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เนื้อหาความรู้เพิ่มมากขึ้น และแตกสาขาออกไปเรื่อย ๆ นี้ ครูก็ยิ่งมุ่งมั่นในการแก้ไขปรับปรุงและช่วยจรรโลงสังคม การปรับกระบวนการเรียนรู้ของสังคมไปสู่กระบวนการเรียนรู้ใหม่ เพราะกระบวนการเรียนการสอนเดิมที่ยึดเอาการเรียนรู้ในรูปแบบที่เอาครูเป็นศูนย์กลาง เป็นผู้ถ่ายทอดเนื้อหาต่ออย่างเดียว เป็นวิธีที่ไม่เหมาะสมเสียแล้ว โดยปรับปรุงแก้ไขเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยให้สอดคล้องกับความรู้ข้อมูล ข่าวสาร เทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่เรียกว่า ไฮเทค เช่น หนังสือ วีดีโอ โทรศัพท์ คอมพิวเตอร์

ดังนั้น ผู้ที่จะเป็น “ตัวจักรสำคัญ” ในการนำยุทธศาสตร์การพัฒนาสังคม และบุคคลในสังคม คือ ครู ซึ่งรวมความไปถึงพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ ด้านจริยธรรม คุณธรรม และทักษะในจิตสำนึก เรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมด้วย ครูจึงต้องเป็นผู้ “รู้จริง” มีศักยภาพทางปัญญา และจริยธรรมในสังคม จึงจะเป็นครูแท้จริง

มีข่าวที่ไม่เป็นมงคลแก่ครูและองค์กรครูว่า ในการหาเสียงเลือกตั้งเข้ามาเป็นกรรมการครู มีการใช้เงินซื้อเสียงกันยิ่งกว่า ส.ส.เสียอีก ข่าวนี้เป็นเสมือน “ภัยแล้ง” ที่เกิดขึ้นเฉพาะแห่ง และครั้งคราว ผมหวังเป็นอย่างยิ่ง ในภูมิปัญญาของครูส่วนใหญ่ จะหล่อหลอมความถูกต้อง ความดีงามเอาไว้อย่างเหนียวแน่น คงตั้งอิฐแต่ละก้อนที่ก่อขึ้นเป็นเจดีย์อันงดงามและคงทน

3. กระบวนการเรียนรู้

ครูในสังคมปัจจุบันต้องกล้าพัฒนาบุคคลในสังคมทุก ๆ ด้าน ทั้งกาย ใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญาอย่างบูรณาการ โดยเน้นการเรียนรู้รูปแบบที่ คิดเป็นทำเป็นแก้ปัญหาเป็น มากกว่ายึดยึดติดความรู้สำเร็จรูปจากตำราแบบเรียนเท่านั้น

กระบวนการเรียนรู้เน้นที่ประสบการณ์ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและทักษะ เน้นกิจกรรมที่จะนำไปสู่การสร้างพลังทางปัญญาและศีลธรรม คุณธรรม เพื่อแก้ปัญหาของชาติบ้านเมือง

ดังนั้น ครูในสังคมปัจจุบันต้องมีความเชื่อมั่นว่า“กระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมเท่านั้น ที่จะทำให้เกิดการสร้างสรรค์ ก่อให้เกิดความสุขแก่บุคคลในสังคมมากกว่าความทุกข์”

4. เอกลักษณ์-ประเทศชาติ—อนาคตของชาติ

“ครู” มีความห่วงใยในชาติและอนาคตของชาติ ไม่น้อยกว่าผู้บริหาร นักการเมืองและนักวิชาการอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องเอกลักษณ์ประจำชาติ ที่สำคัญอันดับแรก ได้แก่ “ภาษาไทย” ไม่ว่าจะเป็นภาษาพูดหรือภาษาเขียน เป็นคนไทยจะต้องพูดและเขียนภาษาไทยให้ถูกต้อง ชัดเจน ไม่ผิดเพี้ยน

ความเป็นชาติคงอยู่มาได้จนปัจจุบันนี้ เพราะการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาไปสู่กระบวนการเรียนรู้ใหม่ หลักสูตร การสอนที่ทันสมัย มีนวัตกรรมใหม่ ๆ มีความคิดริเริ่มกว้างขวาง เป็นอิสระ ความเป็นประชาธิปไตย โดยปราศจากการรวมกลุ่มแห่งอำนาจที่ไม่เป็นธรรม

ครู - ผู้บริหารการศึกษา—นักการเมือง ตลอดจนบุคคลที่อยู่ในสังคม จะต้องช่วยกันพัฒนาศักยภาพของบุคคลในชาติอันเป็นรากฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม การเมือง จิตใจ วัฒนธรรม ประเพณีอันดีงาม และสิ่งแวดล้อมของไทยไว้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ย่อมหมายถึง อนาคตของชาติสืบไป

ครู ต้องเป็น “บุษนิยบุคคล” ประพฤติตนให้เป็นผู้ควรแก่การกราบไหว้บูชา เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ศิษย์จะได้เป็นครูในสังคมที่สังคมปรารถนาในยุคปัจจุบัน